

BIURO

KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

WYDZIAŁ PRAWNY

Nr KRS – WP – 0240 - 100 - 09

Warszawa, 20 lipca 2009 r.

Odpowiedź dla Węgierskiej Krajowej Rady Sądownictwa.

Ponieważ Państwa zapytanie dotyczy bardzo obszernego zagadnienia – już choćby ze względu na zakres pojęcia „decyzja” sądu – odpowiedź zostanie ograniczona do wskazania pewnych zasad ogólnych oraz przykładów odnoszących się do problematyki szczegółowej.

1. Za pomocą jakich środków zapewniacie publiczny dostęp do decyzji sądowych dla poinformowania opinii publicznej i środowiska akademickiego?

Polska jest krajem prawa stanowionego, a nie precedensowego, zatem orzeczenia sądów polskich nie kształtują prawa, lecz jedynie jego wykładnię.

Sposób udostępniania „decyzji” sądowych do powszechnej wiadomości w Polsce zależy przede wszystkim od rodzaju decyzji, rodzaju sprawy, w jakiej ona zapadła oraz tego, jaki sąd ją wydał (powszechny, administracyjny, Sąd Najwyższy czy Trybunał Konstytucyjny). Organy władzy sądowniczej najwyższej rangi, to jest Sąd Najwyższy, Trybunał Konstytucyjny i Naczelny Sąd Administracyjny, a nadto wojewódzkie sądy administracyjne, mają ustawowy obowiązek publikowania urzędowych zbiorów orzeczeń. Ze względu na rozległy zakres tematyczny kompetencji tych organów, publikują one kilka różnych zbiorów orzecznictw, na przykład w Sądzie Najwyższym każda jego Izba wydaje osobny zbiór – ukazuje się zatem Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej, Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Karnej i Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Natomiast Trybunał Konstytucyjny, który ma kompetencję do stwierdzania niezgodności przepisów prawa z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, nie tylko publikuje swoje orzeczenia w zbiorach urzędowych A (obejmuje wyroki i postanowienia merytoryczne) i B (obejmuje postanowienia z etapu wstępnego rozpatrywania skarg konstytucyjnych i wniosków), ale także niektóre z nich ogłasza w dziennikach urzędowych Rzeczypospolitej Polskiej (tj. Dzienniku Ustaw, Monitorze Polskim i

dziennikach resortowych). W wojewódzkich dziennikach urzędowych ogłasza się natomiast wyroki sądu administracyjnego uwzględniające skargi na akty prawa miejscowego stanowiącego przez: wojewodę i organy administracji niespolonej, organ samorządu województwa, organ powiatu i organ gminy.

Sądy powszechne nie mają obowiązku publikowania orzeczeń w formie wydawnictwa lub elektronicznej, lecz niektóre robią to z własnej inicjatywy. Dotyczy to sądów apelacyjnych, a więc sądów powszechnych najwyższego szczebla. Wówczas – w praktyce – wydają zbiór orzeczeń w formie periodycznego biuletynu. Istnieją też przepisy nakazujące dokonanie ogłoszenia o konkretnym postanowieniu sądu lub stanie postępowania sądowego (np. ogłoszenie o ustanowieniu kuratora procesowego, ogłoszenia w postępowaniu egzekucyjnym). Ponadto sądy powszechne prowadzą określonego rodzaju rejestry i urządzenia o podobnym charakterze (np. księgi wieczyste, rejestr zastawów, Krajowy Rejestr Sądowy), rejestry ujawniające określone „decyzje” sądu prowadzą też niektóre inne organy władzy publicznej, na przykład Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów prowadzi rejestr postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Tego rodzaju rejestry i księgi wieczyste są jawne. Wreszcie prawo karne przewiduje możliwość orzeczenia środka karnego w postaci podania wyroku do publicznej wiadomości.

Jak widać, gdy chodzi o sądy powszechne, obowiązek publikacji ich orzeczeń i innych istotnych informacji procesowych ma charakter kazuistyczny, każda kwestia jest uregulowana określonym przepisem szczególnym, a co do rejestrów publicznych, obowiązują określone ustawy im poświęcone.

W Polsce popularne są też prawnicze wydawnictwa komercyjne, publikujące glosy doktryny i praktyków do orzeczeń sądów (różnych szczebli) oraz prezentujące te orzeczenia.

Przepisy

1. Ustawa z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych, tekst jedn. Dz. U. z 2007 r. Nr 68, poz. 449, ze zm.

Art. 9. 1. W Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, zwanym dalej "Dziennikiem Ustaw", ogłasza się: (...)

- 6) orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego dotyczące aktów normatywnych ogłoszonych w Dzienniku Ustaw;

Art. 10. 1. W Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", zwanym dalej "Monitorem Polskim", ogłasza się: (...)

- 4) orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego dotyczące aktów normatywnych ogłoszonych w Monitorze Polskim lub aktów normatywnych, które nie były ogłoszone.

Art. 12. 1. W dziennikach urzędowych ministrów kierujących działami administracji rządowej oraz w dziennikach urzędowych urzędów centralnych ogłasza się: (...)

- 3) orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w sprawach aktów normatywnych, o których mowa w pkt 1 i 2 [tj. aktów normatywnych organu wydającego dziennik urzędowy i nadzorowanych przez niego urzędów centralnych; uchwał Rady Ministrów uchylających zarządzenia ministra wydającego dziennik urzędowy];
- 4) ogłoszenia sądowe, jeżeli tak stanowią inne ustawy.

Art. 13. W wojewódzkim dzienniku urzędowym ogłasza się: (...)

- 5) wyroki sądu administracyjnego uwzględniające skargi na akty prawa miejscowego stanowiącego przez: wojewodę i organy administracji niezespółonej, organ samorządu województwa, organ powiatu i organ gminy.

Art. 15. 1. Podstawą do ogłoszenia aktów normatywnych i innych aktów prawnych jest ich oryginał podpisany przez upoważniony do wydania tego aktu organ, a w przypadku orzeczenia sądu lub Trybunału Konstytucyjnego - odpis orzeczenia.

(...)

3. Oryginał aktu normatywnego lub odpis orzeczenia wraz z trzema kopiami jest przedstawiany z wnioskiem o ogłoszenie w dzienniku urzędowym organowi wydającemu dziennik.

3a. Wraz z wnioskiem, o którym mowa w ust. 3, dostarcza się akt normatywny lub inny akt prawny, w tym orzeczenie, również w formie dokumentu elektronicznego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. Nr 64, poz. 565 oraz z 2006 r. Nr 12, poz. 65 i Nr 73, poz. 501). Dokument elektroniczny zawiera w swojej treści poświadczenie zgodności z oryginałem oraz opatruje się go bezpiecznym podpisem elektronicznym organu, który podpisał ten akt, znakowanym czasem w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym (Dz. U. Nr 130, poz. 1450, z późn. zm.¹⁾).

2. Ustawa z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym, Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.

Art. 79. 1. Wyroki Trybunału podlegają, z zastrzeżeniem ust. 2, ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Wyroki Trybunału orzekające niezgodność aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą podlegają niezwłocznemu ogłoszeniu w organie publikacyjnym, w którym akt był ogłoszony, a gdy orzeczenie dotyczy aktu nie ogłoszonego w organie publikacyjnym - w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski".

3. Ogłoszenie wyroków w organie publikacyjnym zarządza prezes Trybunału.

Art. 80. Postanowienia, o których mowa w art. 70 ust. 2 pkt 1-3, podlegają ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski". [chodzi o postanowienia w sprawach: rozstrzygnięcia sporów kompetencyjnych pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa, rozstrzygnięcia o stwierdzeniu przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej, powierzenia Marszałkowi Sejmu tymczasowego wykonywania obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej]

Art. 81. Trybunał wydaje zbiór swoich orzeczeń.

3. Uchwała Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 października 2006 r. w sprawie Regulaminu Trybunału Konstytucyjnego (M.P. Nr 72, poz. 720, wydana na podstawie art. 14 ust. 1 pkt. 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym)

§ 11. 2. Prezes Trybunału wykonuje czynności przewidziane w ustawach oraz w regulaminie, a w szczególności: (...)

- 2) zarządza ogłoszenie wyroków Trybunału oraz postanowień, o których mowa w art. 70 ust. 2 pkt 1-3 ustawy, w urzędowych organach publikacyjnych, a także, w miarę konieczności, sprostowań oczywistych omyłek w ogłoszonych orzeczeniach Trybunału;
- 3) zarządza publikację orzeczeń Trybunału w zbiorze urzędowym.

§ 53. 1. Trybunał wydaje zbiór swych orzeczeń. Nazwa "Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy" podlega ochronie prawnej.

2. Orzeczenia Trybunału są udostępniane w postaci elektronicznej na stronach internetowych Trybunału Konstytucyjnego.

§ 61. 1. Akta sprawy są dostępne dla uczestnika postępowania w godzinach pracy Sekretariatu Trybunału, co najmniej na 14 dni przed wyznaczonym terminem rozprawy (posiedzenia). Uczestnik postępowania może w Sekretariacie Trybunału przeglądać akta sprawy oraz sporządzać dla swoich potrzeb kopie, odpisy lub wyciągi z tych akt, z wyjątkiem dokumentów zawierających informacje niejawne ze względu na bezpieczeństwo państwa lub ochronę tajemnicy państwowej. Z wyjątkiem dokumentów zawierających informacje niejawne, na pisemny wniosek, uczestnik postępowania może otrzymywać odpisy i wyciągi, zgodność których potwierdza sekretarz Trybunału.

2. Za zgodą Prezesa Trybunału albo przewodniczącego składu orzekającego Trybunału, na zasadach określonych w ust. 1, na pisemny wniosek osoby trzeciej (organu) można udostępnić do przejrzania akta sprawy, jeżeli uwiarygodni ona (on) interes prawny, o ile nie zostaną przez to naruszone interesy uczestnika postępowania.

3. Akta sprawy dotyczące skargi konstytucyjnej oraz pytania prawnego nie są udostępniane osobie trzeciej (organowi) ze względu na ochronę zawartych w nich danych osobowych. W wyjątkowym wypadku Prezes Trybunału może wyrazić zgodę na ich udostępnienie.

4. Ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 240, poz. 2052, ze zm.)

Art. 7. § 1. Sąd Najwyższy wydaje zbiór swoich orzeczeń.

§ 2. Nazwa "Orzecznictwo Sądu Najwyższego" z oznaczeniem odpowiedniej izby podlega ochronie prawnej.

5. Uchwała Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2003 r. w sprawie regulaminu Sądu Najwyższego (M. P. Nr 57, poz. 898, ze zm.)

§ 3. 1. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wykonuje także czynności określone ustawą, innymi aktami normatywnymi oraz niniejszym regulaminem, a w szczególności: (...)

12) zarządza ogłaszanie orzeczeń Sądu Najwyższego w zbiorze urzędowym;

§ 87. Sąd (przewodniczący) może zezwolić - na wniosek złożony przed rozprawą (posiedzeniem) - przedstawicielom środków społecznego przekazu na utrwalanie obrazu i dźwięku, jeżeli dokonywanie tych czynności nie będzie utrudniało prowadzenia rozprawy (posiedzenia).

§ 107. Zasady publikacji orzeczeń określa Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego w drodze zarządzenia wydanego na wniosek Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą danej izby.

6. Ustawa z dnia 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz. U. Nr 153, poz. 1269, ze zm.)

Art. 40. § 1. W Naczelnym Sądzie Administracyjnym działa Kancelaria Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Biuro Orzecznictwa.

(...)

§ 3. Do zakresu działania Biura Orzecznictwa należy wykonywanie zadań związanych z pełnieniem przez Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego czynności w zakresie sprawności postępowania sądowego oraz orzecznictwa sądów administracyjnych. Biurem Orzecznictwa kieruje dyrektor, którym jest wiceprezes lub sędzia.

§ 4. Szczegółowy zakres zadań Kancelarii Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Biura Orzecznictwa określa regulamin wewnętrznego urzędowania (...).

Art. 42. Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego wydaje zbiór urzędowy orzeczeń sądów administracyjnych.

7. Uchwała Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie regulaminu wewnętrznego urzędowania Naczelnego Sądu Administracyjnego (M. P. Nr 11, poz. 176)

§ 11. 1. W Biurze Orzecznictwa Prezes Sądu tworzy wydziały problemowo-wizytacyjne na podstawie ustalonych w przepisach o biurowości kryteriów rzeczowo-problemowych określających przedmiot spraw sadowoadministracyjnych, wydział gromadzenia i publikacji orzeczeń sądów administracyjnych oraz wydział prawa europejskiego.

§ 13. Wydział gromadzenia i publikacji orzeczeń sądów administracyjnych wykonuje zadania dotyczące:

- 1) gromadzenia orzeczeń sądów administracyjnych w zakresie i w sposób określony przez Prezesa Sądu;
- 2) obsługi bazy informatycznej orzecznictwa sądów administracyjnych;
- 3) wydawania zbioru urzędowego orzeczeń sądów administracyjnych, które zostały zakwalifikowane do publikacji w tym zbiorze, w trybie określonym przez Prezesa Sądu.

8. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 września 2003 r. Regulamin wewnętrznego urzędowania wojewódzkich sądów administracyjnych (Dz. U. Nr 169, poz. 1646)

§ 19. 1. Do obowiązków prezesa sądu w zakresie administracji sądowej należy w szczególności: (...)

- 9) przekazywanie odpisów orzeczeń dotyczących istotnych dla praktyki zagadnień prawnych, w celu ich publikacji w zbiorze urzędowym orzeczeń sądów administracyjnych;

§ 43. 1. W razie przewidywanego udziału w posiedzeniu licznej publiczności przewodniczący wydziału może zarządzić wydawanie kart wstępu na salę rozpraw.

2. Prezes sądu może wyznaczyć na sali rozpraw odpowiednie miejsce dla sprawozdawców radia, telewizji i innych środków przekazu.

9. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.)

Art. 144. § 2. O ustanowieniu kuratora przewodniczący ogłosi publicznie w budynku sądowym i lokalu wójta (burmistrza, prezydenta miasta), w sprawach zaś większej wagi, gdy uzna to za potrzebne, także w prasie.

Art. 530. § 1. Jeżeli według treści wniosku istnieją przesłanki do uznania zaginionego za zmarłego, sąd zarządzi ogłoszenie o wszczęciu postępowania.

Art. 531. § 1. Ogłoszenie o wszczęciu postępowania umieszcza się w piśmie poczytnym na całym obszarze Państwa i podaje publicznie do wiadomości w miejscu ostatniego zamieszkania zaginionego w sposób na tym obszarze przyjęty.

§ 2. Sąd może zarządzić zamieszczenie ogłoszenia w innych jeszcze pismach oraz podać je do publicznej wiadomości również w inny sposób, jaki uzna za odpowiedni.

Art. 537. § 1. Zarządzenie ogłoszenia o wszczęciu postępowania [o stwierdzenie zgonu] nie jest obowiązkowe.

§ 2. Sąd może jednak, jeżeli uzna to za celowe, zarządzić dokonanie ogłoszenia w określony przez siebie sposób. Do ogłoszenia stosuje się wówczas odpowiednio przepis art. 530 § 2; termin wyznaczony w ogłoszeniu nie może być krótszy niż miesiąc ani dłuższy niż trzy miesiące.

Rozdział 4. Obwieszczenie o licytacji

Art. 952. Zajęta nieruchomość ulega sprzedaży przez licytację publiczną. (...)

Art. 953. § 1. Komornik ogłosi o licytacji przez publiczne obwieszczenie, w którym wymienia (...).

Art. 955. § 1. Obwieszczenie o licytacji należy co najmniej dwa tygodnie przed jej terminem ogłosić publicznie w budynku sądowym i w lokalu organu gminy oraz w dzienniku poczytnym w danej miejscowości.

§ 2. Na wniosek i koszt strony komornik może zarządzić ogłoszenie również w inny wskazany przez nią sposób.

§ 3. W ogłoszeniu w dzienniku wystarczy oznaczenie nieruchomości, czasu i miejsca licytacji, sumy oszacowania i ceny wywołania oraz wysokości rękojmi, jaką licytant powinien złożyć.

Art. 956. Jeżeli egzekucja dotyczy jednej lub kilku nieruchomości położonych w różnych okręgach sądowych, obwieszczenie wywiesza się ponadto we wszystkich właściwych sądach, a jeżeli obwieszczenie ma być także ogłoszone w prasie, ogłasza się je w dziennikach poczytnych w okręgach tych sądów.

10. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. Nr 38, poz. 249)

§ 377. 1. W razie orzeczenia podania wyroku do publicznej wiadomości przez ogłoszenie w czasopiśmie, w wyciągu z wyroku zamieszcza się: imię i nazwisko, datę i miejsce urodzenia, imiona rodziców skazanego, czas, miejsce i rodzaj popełnionego przestępstwa oraz podstawę prawną skazania wraz z wymiarem kary. Przy kwalifikacji kumulatywnej oraz karze łącznej w ogłoszeniu należy podać jedynie przepis najsurowszy, na którego podstawie kara została wymierzona.

2. Nie jest dopuszczalne publikowanie danych dotyczących pokrzywdzonego, chyba że jest to uzasadnione jego interesem i wyraził na to zgodę, składając stosowne oświadczenie.

3. Prezes sądu lub upoważniony sędzia stwierdza prawidłowość sporządzonego wyciągu z wyroku i zarządza jego podanie do publikacji.

11. Przepisy dotyczące niektórych rejestrów publicznych i ksiąg wieczystych:

a. Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn. Dz. U. z 2007 Nr 168, poz. 1186 ze zm.)

Art. 1. 1. Tworzy się Krajowy Rejestr Sądowy, zwany dalej "Rejestrem".

Art. 2. 1. Rejestr prowadzą w systemie informatycznym sądy rejonowe (sądy gospodarcze), obejmujące swoją właściwością obszar województwa lub jego część, zwane dalej "sądami rejestrowymi".

Art. 4. 1. Minister Sprawiedliwości utworzy Centralną Informację Krajowego Rejestru Sądowego, zwaną dalej "Centralną Informacją", z oddziałami przy sądach rejestrowych.

2. Zadaniem Centralnej Informacji jest:

- 1) prowadzenie zbioru informacji Rejestru oraz elektronicznego katalogu dokumentów spółek, zwanego dalej "katalogiem";
- 2) udzielanie informacji z Rejestru oraz przechowywanie i udostępnianie kopii dokumentów z katalogu;
- 3) utworzenie i eksploatacja połączeń Rejestru i katalogu w systemie informatycznym.

3. Centralna Informacja wydaje odpisy, wyciągi i zaświadczenia oraz udziela informacji z Rejestru, które mają moc dokumentów urzędowych, jeżeli zostały wydane w formie papierowej.

3a. Centralna Informacja wydaje z katalogu, drogą elektroniczną, kopie dokumentów, które są poświadczane za zgodność z dokumentami znajdującymi się w aktach rejestrowych podmiotu.

4. Centralna Informacja pobiera opłaty za udzielanie informacji, wydawanie odpisów, wyciągów lub zaświadczeń z Rejestru oraz za udostępnianie kopii dokumentów z katalogu. Opłaty te stanowią dochód budżetu państwa.

4a. Centralna Informacja bezpłatnie udostępnia, w ogólnodostępnych sieciach informatycznych, podstawowe informacje o podmiotach wpisanych do rejestru przedsiębiorców i do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej, w tym również o organizacjach i podmiotach, które uzyskały status organizacji pożytku publicznego.

4b. Centralna Informacja udostępnia bezpłatnie, w ogólnodostępnych sieciach teleinformatycznych, listę podmiotów, wobec których w dziale 6 rejestru przedsiębiorców wpisano informację o ogłoszeniu upadłości. Lista zawiera następujące dane:

- 1) nazwę lub firmę;
- 2) numer KRS;
- 3) numer NIP;
- 4) siedzibę przedsiębiorcy;
- 5) datę wydania orzeczenia o ogłoszeniu upadłości wraz z określeniem sposobu prowadzenia postępowania upadłościowego;
- 6) sygnaturę sprawy i określenie sądu, który ogłosił upadłość;
- 7) datę oraz sposób zakończenia postępowania upadłościowego.

Art. 8. 1. Rejestr jest jawny.

2. Każdy ma prawo dostępu do danych zawartych w Rejestrze za pośrednictwem Centralnej Informacji.

3. Każdy ma prawo otrzymać, również drogą elektroniczną, poświadczony odpisy, wyciągi, zaświadczenia i informacje z Rejestru.

b. Ustawa z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (tekst jedn. z 2009 r. Nr 67, poz. 569 ze zm.)

Art. 36. 1. Rejestr zastawów służy do dokonywania wpisów przewidzianych przez niniejszą ustawę.

2. Rejestr zastawów prowadzą sądy rejonowe (sądy gospodarcze).

Art. 37. 1. Rejestr zastawów, wraz z dokumentami złożonymi do rejestru, jest jawny.

2. Odpisy z rejestru zastawów, stanowiące dowód wpisu, a także zaświadczenia o braku wpisu zastawcy lub zastawcy i przedmiotu zastawu wydawane są na wniosek każdego, kto tego zażąda.

3. Odpisy i zaświadczenia, o których mowa w ust. 2, podlegają opłacie.

c. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego

Rozdział 3. Postępowanie w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

Art. 479⁴⁵. § 1. Odpis prawomocnego wyroku uwzględniającego powództwo sąd przesyła Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

§ 2. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów prowadzi, na podstawie wyroków, o których mowa w § 1, rejestr postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

§ 3. Rejestr, o którym mowa w § 2, jest jawny.

d. Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361, ze zm.)

Art. 2. Księgi wieczyste są jawne. Nie można zastrzegać się nieznaną wpisów w księdze wieczystej ani wniosków, o których uczyniono w niej wzmiankę.

Art. 23. Prowadzenie ksiąg wieczystych należy do właściwości sądów rejonowych. (...).

e. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych

Oddział 2 Sprawy rejestrowe

§ 151. 1. Krajowy Rejestr Sądowy oraz rejestr zastawów są prowadzone w systemie informatycznym.

2. Rejestry sądowe, do których nie mają zastosowania przepisy ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 17, poz. 209, z późn. zm.¹¹⁾), zwanej dalej "ustawą o Krajowym Rejestrze Sądowym", oraz przepisy ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (Dz. U. Nr 149, poz. 703, z późn. zm.¹²⁾), są prowadzone w postaci formularzy książkowych lub w systemach informatycznych.

§ 152. 1. Do obowiązków przewodniczącego wydziału, w którym stosowane są systemy informatyczne, należy sprawowanie nadzoru nad działaniem tych systemów, a w szczególności:

- 1) kontrola prawidłowości konfiguracji systemów w zakresie wynikającym z instrukcji użytkownika, pod kątem zabezpieczenia potrzeb pracy kierowanego wydziału;
- 2) nadzór nad właściwym zabezpieczeniem danych;

3) zgłaszanie właściwym jednostkom awarii lub usterek systemu, niezwłocznie po ich stwierdzeniu.

2. Do obowiązków przewodniczącego wydziału w sądzie, przy którym utworzono Oddział Centralnej Informacji Krajowego Rejestru Sądowego lub ekspozyturę centralnej informacji o zastawach rejestrowych, należy też nadzór nad organizacją pracy tych jednostek.

§ 154. 1. Sąd rejestrowy wydaje w zakresie określonym w art. 10 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, po uiszczeniu opłaty kancelaryjnej, odpisy dokumentów znajdujących się w aktach rejestrowych.

§ 158. 1. Jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej, sąd rejestrowy wydaje zainteresowanym odpisy i wyciągi z rejestrów i dokumentów znajdujących się w aktach rejestrowych. Na odpisie statutu sąd rejestrowy zaświadcza, że odpowiada on co do treści statutowi objętemu treścią wpisu.

2. Przepis ust. 1 nie ma zastosowania w postępowaniu o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego.

2. W jaki sposób zapewnacie zgodność pomiędzy swobodą dostępu do informacji i publicznym dostępem do posiedzeń sądowych z jednej strony i poszanowaniem prywatności osób fizycznych i prawnych z drugiej?

Należy rozróżnić jawność wewnętrzną i zewnętrzną postępowania. Wewnętrzna odnosi się do stron i innych podmiotów postępowania. Natomiast zewnętrzna odnosi się do publiczności, w tym także mediów.

W Polsce sąd wykonuje czynności na rozprawach, posiedzeniach jawnych oraz posiedzeniach niejawnych. Orzeczenia zapadłe na posiedzeniach niejawnych znajdują się w aktach sprawy i są jawne – niejawnosc posiedzenia ma w tym przypadku na celu jedynie usprawnienie i szybkość postępowania. Na przykład nie ma potrzeby wzywać stron i organizować posiedzenia jawnego, by rozstrzygnąć wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, czy też wydać nakaz zapłaty. Orzeczenia te są więc dostępne dla stron postępowania (a dla innych podmiotów, o ile uzyskają zgodę Przewodniczącego Wydziału lub Prezesa Sądu na wgląd do akt sprawy w określonym zakresie). Są też stronom doręczane z urzędu. Może jednak zajść sytuacja, gdy co do zasady sąd powinien procedować na posiedzeniu jawnym lub rozprawie, która co do zasady też jest jawna, lecz zarządzi o odbyciu posiedzenia albo jego części przy drzwiach zamkniętych (w postępowaniu administracyjnym lub cywilnym) albo postanowi o wyłączeniu jawności (w postępowaniu karnym). Przepisy proceduralne wyraźnie wskazują, kiedy to może lub musi nastąpić. Są w końcu i takie unormowania, które przewidują, że w określonych kategoriach spraw postępowanie ex lege jest niejawne.

Nawet jednak w tych sprawach, gdzie postępowanie nie było jawne, jawne jest ogłoszenie wyroku, natomiast niejawne może pozostać uzasadnienie. Sytuacje, gdy wyrok zapada na posiedzeniu niejawnym są wyjątkowe i wprost wskazane w ustawie.

Co do zasady, media publiczne mogą być obecne na sali, jeśli posiedzenie jest jawne i nie odbywa się przy drzwiach zamkniętych. Jednakże nie możliwe jest publikowanie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe, świadków, pokrzywdzonych i poszkodowanych (chyba, że osoby te zgodziły się na to). Prawo zaś do informacji publicznej nie może naruszać prywatności osoby fizycznej ani tajemnicy przedsiębiorcy.

Przepisy:

1. Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198, ze zm.)

Art. 1. 1. Każda informacja o sprawach publicznych stanowi informację publiczną w rozumieniu ustawy i podlega udostępnieniu na zasadach i w trybie określonych w niniejszej ustawie.

2. Przepisy ustawy nie naruszają przepisów innych ustaw określających odmienne zasady i tryb dostępu do informacji będących informacjami publicznymi.

Art. 5. 1. Prawo do informacji publicznej podlega ograniczeniu w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie informacji niejawnych oraz o ochronie innych tajemnic ustawowo chronionych.

2. Prawo do informacji publicznej podlega ograniczeniu ze względu na prywatność osoby fizycznej lub tajemnicę przedsiębiorcy. Ograniczenie to nie dotyczy informacji o osobach pełniących funkcje publiczne, mających związek z pełnieniem tych funkcji, w tym o warunkach powierzenia i wykonywania funkcji, oraz przypadku, gdy osoba fizyczna lub przedsiębiorca rezygnują z przysługującego im prawa.

3. Nie można, z zastrzeżeniem ust. 1 i 2, ograniczać dostępu do informacji o sprawach rozstrzyganych w postępowaniu przed organami państwa, w szczególności w postępowaniu administracyjnym, karnym lub cywilnym, ze względu na ochronę interesu strony, jeżeli postępowanie dotyczy władz publicznych lub innych podmiotów wykonujących zadania publiczne albo osób pełniących funkcje publiczne - w zakresie tych zadań lub funkcji.

4. Ograniczenia dostępu do informacji w sprawach, o których mowa w ust. 3, nie naruszają prawa do informacji o organizacji i pracy organów prowadzących postępowania, w szczególności o czasie, trybie i miejscu oraz kolejności rozpatrywania spraw.

2. Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo Prasowe (Dz. U. Nr 5, poz. 24, ze zm.)

Art. 13. 1. Nie wolno wypowiadać w prasie opinii co do rozstrzygnięcia w postępowaniu sądowym przed wydaniem orzeczenia w I instancji.

2. Nie wolno publikować w prasie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe, jak również danych osobowych i wizerunku świadków, pokrzywdzonych i poszkodowanych, chyba że osoby te wyrażą na to zgodę.

3. Ograniczenie, o którym mowa w ust. 2, nie narusza przepisów innych ustaw. Właściwy prokurator lub sąd może zezwolić, ze względu na ważny interes społeczny, na ujawnienie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe.

Art. 35. 1. Redaktor naczelny dziennika jest obowiązany opublikować odpłatnie we wskazanym lub uzgodnionym terminie:

- 1) prawomocny wyrok sądu lub inne orzeczenie zawierające klauzulę o opublikowaniu,
- 2) ogłoszenie sądu lub innego organu państwowego.

Art. 47. Kto wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 34 i 35 uchyła się od opublikowania komunikatu urzędowego, ogłoszenia sądu lub innego organu państwowego, jak również listu gończego

- podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

3. Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (tekst jedn. Dz. U. z 2004 r. Nr 253, poz. 2531, ze zm.)

Art. 3. Do radiofonii i telewizji stosuje się przepisy prawa prasowego, o ile ustawa nie stanowi inaczej. [ma zatem zastosowanie art. 13 ww. ustawy – Prawo prasowe]

4. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 września 2003 r. Regulamin wewnętrznego urzędowania wojewódzkich sądów administracyjnych (Dz. U. Nr 169, poz. 1646)

§ 5. 1. W wojewódzkim sądzie administracyjnym tworzy się, w miarę potrzeb, wydział informacji sądowej, który wykonuje zadania w zakresie:

- 1) informowania osób zainteresowanych o właściwości sądu oraz o stanie spraw załatwianych w sądzie i udostępniania im do wglądu akt spraw;
- 2) udostępniania informacji publicznej o działalności sądu; (...).

§ 43. 1. W razie przewidywanego udziału w posiedzeniu licznej publiczności przewodniczący wydziału może zarządzić wydawanie kart wstępu na salę rozpraw.

2. Prezes sądu może wyznaczyć na sali rozpraw odpowiednie miejsce dla sprawozdawców radia, telewizji i innych środków przekazu.

5. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. Nr 38, poz. 249)

§ 67. W razie przewidywanego przybycia licznej publiczności, prezes sądu może zarządzić wydanie kart wstępu na salę rozpraw. Może również wyznaczyć odpowiednie miejsce dla przedstawicieli prasy i innych środków masowego przekazu.

§ 92. 1. Udostępnienie stronie akt do przejrzania oraz wydanie jej przedmiotów lub dokumentów złożonych w sprawie albo wydanie dokumentów na podstawie akt może nastąpić po wykazaniu przez nią tożsamości, a co do innych osób niż strona - po wykazaniu ponadto istnienia uprawnienia wynikającego z przepisów postępowania sądowego.

2. Przeglądanie akt spraw odbywa się w obecności pracownika sądowego, a akt, do których złożono testament, pod kontrolą pracownika sądowego.

§ 93. 1. Ograniczenia w udostępnianiu akt do przejrzania nie mają zastosowania w wydziałach prowadzących rejestry sądowe w odniesieniu do akt tych spraw, do których powszechną dostępność regulują odrębne przepisy.

2. Przepisów o udostępnianiu akt sądowych do przejrzenia nie stosuje się do akt księgi wieczystej. Udostępnianie tych akt do wglądu regulują odrębne przepisy.

§ 94. 1. Przewodniczący wydziału zezwala na przejrzenie akt sprawy w sekretariacie upoważnionym przedstawicielom organizacji społecznych, które mogą wstąpić do toczącego się postępowania w danej sprawie lub zgłosić w nim swój udział.

2. Przewodniczący wydziału decyduje ponadto o udostępnieniu akt sądowych innym osobom niemającym uprawnień procesowych i o zakresie wykorzystania przez nie tych akt.

3. Udostępnienie większej liczby akt, np. dla celów naukowo-badawczych, wymaga zgody prezesa sądu.

6. Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. Nr 153, poz. 1270, ze zm.)

Art. 90. § 1. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, posiedzenia sądowe są jawne, a sąd orzekający rozpoznaje sprawy na rozprawie.

§ 2. Sąd może skierować sprawę na posiedzenie jawne i wyznaczyć rozprawę także wówczas, gdy sprawa podlega rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym.

Art. 95. Na posiedzenia jawne wstęp na salę sądową mają - poza stronami i osobami wezwanymi - tylko osoby pełnoletnie. Na posiedzenia niejawne mają wstęp tylko osoby wezwane.

Art. 96. § 1. Sąd z urzędu zarządza odbycie całego posiedzenia lub części przy drzwiach zamkniętych, jeżeli publiczne rozpoznanie sprawy zagraża moralności, bezpieczeństwu państwa lub porządkowi publicznemu, a także gdy mogą być ujawnione okoliczności objęte tajemnicą państwową lub służbową.

§ 2. Sąd na wniosek strony zarządza odbycie posiedzenia przy drzwiach zamkniętych, jeżeli wymaga tego ochrona życia prywatnego strony lub inny ważny interes prywatny. Postępowanie dotyczące tego wniosku odbywa się przy drzwiach zamkniętych. Postanowienie w tym przedmiocie sąd ogłasza publicznie.

Art. 97. § 1. Podczas posiedzenia odbywającego się przy drzwiach zamkniętych mogą być obecni na sali: strony, ich przedstawiciele ustawowi i pełnomocnicy, prokurator oraz osoby zaufania po dwie z każdej strony.

§ 2. Ogłoszenie orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie odbywa się publicznie.

Art. 133. § 1. Sąd wydaje wyrok po zamknięciu rozprawy na podstawie akt sprawy (...). Wyrok może być wydany na posiedzeniu niejawnym w postępowaniu uproszczonym albo jeżeli ustawa tak stanowi.

Art. 139. § 2. Ogłoszenie wyroku następuje na posiedzeniu jawnym (...).

§ 3. Ogłoszenia wyroku dokonuje się przez odczytanie sentencji. W czasie ogłaszania wyroku wszyscy obecni, z wyjątkiem sądu, stoją. Po ogłoszeniu sentencji przewodniczący lub sędzia sprawozdawca podaje ustnie zasadnicze powody rozstrzygnięcia, może jednak tego zaniechać, jeżeli sprawa była rozpoznawana przy drzwiach zamkniętych.

7. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.)

Art. 148. § 1. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, posiedzenia sądowe są jawne, a sąd orzekający rozpoznaje sprawy na rozprawie.

§ 2. Sąd może skierować sprawę na posiedzenie jawne i wyznaczyć rozprawę także wówczas, gdy sprawa podlega rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym.

Art. 152. Na posiedzenia jawne wstęp na salę sądową mają - poza stronami i osobami wezwanymi - tylko osoby pełnoletnie. Na posiedzenia niejawne mają wstęp tylko osoby wezwane.

Art. 153. § 1. Sąd z urzędu zarządza odbycie całego posiedzenia lub jego części przy drzwiach zamkniętych, jeżeli publiczne rozpoznanie sprawy zagraża porządkowi publicznemu lub moralności albo gdy mogą być ujawnione okoliczności objęte tajemnicą państwową lub służbową.

§ 2. Sąd może zarządzić odbycie posiedzenia przy drzwiach zamkniętych również na wniosek strony, jeżeli podane przez nią przyczyny uzna za uzasadnione lub jeżeli roztrząsane być mają szczegóły życia rodzinnego. Postępowanie dotyczące tego wniosku odbywa się przy drzwiach zamkniętych. Postanowienie w tym przedmiocie sąd ogłasza publicznie.

Art. 154. § 1. Podczas posiedzenia odbywającego się przy drzwiach zamkniętych mogą być obecni na sali: strony, interwenienci uboczni, ich przedstawiciele ustawowi i pełnomocnicy, prokurator oraz osoby zaufania po dwie z każdej strony.

§ 2. Ogłoszenie orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie odbywa się publicznie.

8. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.)

Art. 355. Rozprawa odbywa się jawnie. Ograniczenia jawności określa ustawa.

Art. 356. § 1. Na rozprawie oprócz osób biorących udział w postępowaniu mogą być obecne tylko osoby pełnoletnie, nie uzbrojone.

§ 2. Przewodniczący może zezwolić na obecność na rozprawie małoletnim oraz osobom obowiązany do noszenia broni.

§ 3. Nie mogą być obecne na rozprawie osoby znajdujące się w stanie nie licującym z powagą sądu.

Art. 357. § 1. Sąd może zezwolić przedstawicielom radia, telewizji, filmu i prasy na dokonywanie za pomocą aparatury utrwałień obrazu i dźwięku z przebiegu rozprawy, gdy uzasadniony interes społeczny za tym przemawia, dokonywanie tych czynności nie będzie utrudniać prowadzenia rozprawy, a ważny interes uczestnika postępowania temu się nie sprzeciwia.

§ 2. Sąd może określić warunki, od których uzależnia wydanie zezwolenia przewidzianego w § 1.

Art. 359. Niejawna jest rozprawa, która dotyczy:

- 1) wniosku prokuratora o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i zastosowanie środka zabezpieczającego,
- 2) sprawy o pomówienie lub znieważenie; na wniosek pokrzywdzonego rozprawa odbywa się jednak jawnie.

Art. 360. § 1. Sąd wyłącza jawność rozprawy w całości albo w części, jeżeli jawność mogłaby:

- 1) wywołać zakłócenie spokoju publicznego,
- 2) obrażać dobre obyczaje,

- 3) ujawnić okoliczności, które ze względu na ważny interes państwa powinny być zachowane w tajemnicy,
- 4) naruszyć ważny interes prywatny.

§ 2. Sąd wyłącza jawność całości lub części rozprawy także na żądanie osoby, która złożyła wniosek o ściganie.

§ 3. Sąd może wyłączyć jawność całości albo części rozprawy, jeżeli choćby jeden z oskarżonych jest nieletni lub na czas przesłuchania świadka, który nie ukończył 15 lat.

Art. 361. § 1. W razie wyłączenia jawności mogą być obecne na rozprawie, oprócz osób biorących udział w postępowaniu, po dwie osoby wskazane przez oskarżyciela publicznego, oskarżyciela posiłkowego, oskarżyciela prywatnego i oskarżonego. Jeżeli jest kilku oskarżycieli lub oskarżonych, każdy z nich może żądać pozostawienia na sali rozpraw po jednej osobie.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli zachodzi obawa ujawnienia tajemnicy państwowej.

§ 3. W razie wyłączenia jawności przewodniczący może zezwolić poszczególnym osobom na obecność na rozprawie.

Art. 362. Przewodniczący poucza obecnych o obowiązku zachowania w tajemnicy okoliczności ujawnionych na rozprawie toczącej się z wyłączeniem jawności i uprzedza o skutkach niedopełnienia tego obowiązku.

Art. 364. § 1. Ogłoszenie wyroku odbywa się jawnie.

§ 2. Jeżeli jawność rozprawy wyłączono w całości lub w części, przytoczenie powodów wyroku może nastąpić również z wyłączeniem jawności w całości lub w części.

9. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jedn. Dz. U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109, ze zm.)

Art. 45. Posiedzenie odbywa się z wyłączeniem jawności, chyba że jawność posiedzenia jest uzasadniona ze względów wychowawczych. [przepis ten dotyczy postępowania opiekuńczo – wychowawczego]

Art. 53. § 1. Rozprawa odbywa się z wyłączeniem jawności, chyba że jawność rozprawy jest uzasadniona ze względów wychowawczych. [przepis ten dotyczy postępowania poprawczego]

3. Czy dane, dzięki którym można zidentyfikować strony sporu (nazwiska, adresy, miejsca rozprawy, dane osobiste, tablice rejestracyjne samochodów) są usuwane z decyzji sądowych publikowanych publicznie?

Orzeczenia sądowe są ogłaszane na sali rozpraw przez pełne odczytanie ich sentencji, to jest z podaniem danych personalnych stron (uczestników postępowania). Ogłoszenie dotyczy wyłącznie sentencji, a nie uzasadnienia. Po odczytaniu sentencji sąd podaje tylko ustne motywy orzeczenia, chyba że postępowanie toczyło się w całości lub części niejawnie – wtedy także przytoczenie powodów wyroku może nastąpić z wyłączeniem jawności w całości lub części. Gdy orzeczenie jest już publikowane w zbiorze orzecznictwa, dane pozwalające na

identyfikację stron są usuwane. Oczywiście dane personalne są publikowane w tych przypadkach, gdy wynika to z istoty i celu publikacji, na przykład w rejestrach i księgach wieczystych (np. wskazanie zastawnika i zastawcy, właściciela nieruchomości), przy podaniu wyroku karnego do publicznej wiadomości, przy obwieszczeniach dotyczących spraw osobowych (np. w postępowaniu o uznanie za zmarłego).

[Odpowiednie przepisy prawa wskazano wcześniej.]

4. Jeśli decyzje sądowe podejmowane w sposób tajny są publikowane, kto jest odpowiedzialny za usuwanie powyższych danych?

Wszystkie orzeczenia publikowane w zbiorach orzecnictw są pozbawiane danych umożliwiających identyfikację stron, bez względu na to, czy postępowanie było jawne, czy niejawne. Za treść publikacji odpowiada przede wszystkim Prezes Sądu, który zatwierdza i decyduje o tym, że dane orzeczenie w ogóle opublikowane zostanie. Nadto są w sądach komórki organizacyjne zajmujące się kwestią publikacji orzeczeń, na przykład w Sądzie Najwyższym – Biuro Orzecnictwa Sądu Najwyższego. Komórki te powinny należycie przygotować zbiór orzeczeń do wydania.

[Odpowiednie przepisy prawa wskazano wcześniej.]

5. Jakie ustawy regulują te kwestie?

Przepisy regulujące kwestie, których dotyczy niniejsze zapytanie, wskazano przy odpowiedziach na pytania 1 i 2. Przepisy te dotyczą też kwestii poruszanych w pytaniach 3 i 4, więc ich nie powtarzano.